

Segesdi Gergő: Dagger, Richard. "Republicanism." (recenzió)

Dagger, Richard. "Republicanism." In *The Oxford Handbook of The History of Political Philosophy*, edited by George Klosko, 701-11. New York: Oxford University Press, 2011.

Richard Dagger 2011-ben megjelent *Republicanism* című tanulmányában magának a republikanizmus fogalmának a lényegét igyekszik megfejtetni. Dagger munkája elején mindjárt leszögezi a következőt: abban, hogy mi is a republikanizmus tulajdonképpen nincsen egyetértés. Ami ugyanakkor kijelenthető szerinte az az, hogy a fogalom egy olyan felfogást takar, ahol nem egy valaki, vagy pedig egy szűk csoport irányít, hanem a polgároknak egy nagyobb csoportja. Emellett szigorúan értelmezve a republikanizmus szembehelyezkedik a monarchia intézményével.

Arisztotelész és Cicero Dagger szerint két olyan név, akiket hagyományosan a republikanizmushoz szokás kötni. Ők azonban Dagger meglátása szerint nem voltak sem monarchia ellenesek, sem pedig teljesen elkötelezettek a képviseleti kormányzat mellett. Sőt Arisztotelész szerint éppen a monarchia az, ami a legjobban szolgálja a közjót. Annak intézménye akkor válik problémássá, amikor a monarchia fejét nem ellenőrzik és az türanosszá válik. A türannisz az oka annak, hogy Cicero egy vegyes államformát pártolt. Meg kell ugyanis különböztetni azt a monarchiát, ahol a vezető a jog felett áll és azt, ahol megvalósul a jog uralma. Utóbbit nevezzük alkotmányos monarchiának. Dagger úgy látja, hogy a republikánusoknak nem szükséges mindenáron szembe helyezkednie a monarchikus kormányzati formával, csak akkor, hogyha a hatalom túlzottan egy kézben összpontosul.

A republikanizmus és a képviseleti kormányzat közti kapcsolatot Dagger komplikáltnak látja, ugyanis a republikánusok szerinte klasszikusan a közvetlen demokráciát pártolják, ahol a közösség tagjainak közvetlen beleszólása van a dolgokba. A törvény uralma ugyanakkor nem lehet hatékony szerinte, hogyha nincs, aki meghozza a törvényeket. Szükséges tehát olyan személyek megválasztása, akik a törvényeket hozzák. Az azonban nem magától értetődő, hogy minden csoport jogosult-e megválasztani kik is képviseljék őt.

Dagger felteszi a kérdést, hogy vajon a köztársaság mennyiben különbözik a demokráciától. Véleménye szerint erre ugyan nincsen egyértelmű válasz. Napjaink republikánusait nagyjából olyan valakikként lehet szerinte leírni, akik elkötelezettek a morális és politikai egyenjogúság mellett. Ezek az emberek a köztársaságot tehát egyfajta demokráciaként képzelik el, nem pedig olyan valamiként, ami szemben áll azzal. Dagger szerint a republikánusok a

kormányzatot saját maguk irányítására képes állampolgárok közügyeként látják. Ez azonban nem jelenti azt, hogy az emberek azt és akkor tesznek, amikor akarnak. A köztársaság ugyanis a jog kormányzata és nem az embereké. Egy demokrácia pedig hogyha elfogadja jog uralmát, akkor demokratikus köztársaság.

Dagger hivatkozik J. G. A. Pocock-ra, aki azt mondja, hogy a republikánusok szerint az állampolgárnak függetlennek kell lennie azoktól, akiknek a pénze vagy a hatalma lehetőséget biztosít arra, hogy a köztársaságot korrump módon irányítsák. Szükséges továbbá különbséget tenni a „klasszikus” republikánusok, mint például Arisztotelész és Cicero, valamint a „modern” republikánusok között. Míg a klasszikus republikánus a közjót az egyén elé helyezi, addig a modern republikánus éppen az egyént helyezi a közjő elé.

Arisztotelész és Cicero után a köztársasági gondolat újjá éledését Dagger a késő középkori Machiavelli Firenzében látja. Machiavelli Dagger szerint a tökéletes államformát a Római Köztársaságban vélte felfedezni. Úgy látja, hogy Machiavelli igyekezett egyensúlyba hozni a különböző kormányzati formákat, hogy megtalálja azt az egészséges egyensúlyt, ahol a törvény uralma megakadályozza, hogy bárki a többiek fölé kerekedhessen. Ami azonban igazán elhozta a köztársasági gondolat újjáéledését az Dagger véleménye szerint a reformáció és Európa ezzel járó vallási és politikai felfordulása. Ezt követően a republikanizmus gondolata kulcsszerepet játszott a 18. század két fontos forradalmában, az amerikai és a franciában. Végül azonban Dagger meglátása szerint a 20. század magával hozta a republikanizmus hanyatlását, többé már nem volt a központi politikai gondolat. Felemelkedett a liberalizmus, a konzervativizmus és a szocializmus.

Ahogy azt fentebb olvashattuk Richard Dagger kiváló tanulmánya egyszerre igyekszik meghatározni a republikanizmus és a republikánusok fogalmát. Teszi mindezt úgy, hogy nem mulasztja el felvázolni azt a történelmi kontextust, amely meghatározó volt a republikanizmus fejlődése szempontjából.